

Posudek oponenta na doktorskou disertační práci ing. Jiřího Dvořáka na téma „Environmentální politika firmy – česká podniková realita“

Předložená doktorská disertační práce se zabývá aktuálním a zajímavým tématem. Současná doba vyžaduje od firemní sféry stále častěji a naléhavěji vypořádat se s negativními dopady firemních činností na životní prostředí. Částečně jsou k environmentálně šetrnějšímu chování firmy nuceny pod tlakem direktivních či tržně konformních regulačních nástrojů státu zakotvených do právních norem, částečně pak uskutečňují některé své environmentálně pozitivní kroky na základě dobrovolných přístupů. Dobrovolným přístupům se přitom přikládá stále větší význam, protože nechávají firmám prostor pro samostatné rozhodování se zvážením výhod a nevýhod, na rozdíl od regulativních nástrojů státu, které vzbuzují ve firemní sféře spíše tendence k nespolupráci.

Cílem práce, jak uvádí autor v subkap. 1.2., bylo především rozšíření znalostí o vlivech působících na chování podnikatelských společností působících v České republice vůči životnímu prostředí a porovnat, zda se nějak liší či ne od skutečností zjištěných v minulosti jinými publikovanými průzkumy v zahraničí.

Jde především o vztahy mezi chováním firmy (podnikatelské společnosti) a osobními názory jejích manažerů (případně dalších stakeholderů, zejména zaměstnanců nebo obchodních partnerů). Autor si klade v práci úkol ověřit některé představy a otázky, zejména zda situace v České republice je podobná (stejná) jako v jiných zemích, kde již tato šetření proběhla. Dále pak si stanovil za cíl zjistit, jaké důsledky očekává management a ostatní stakeholderi od přijetí strategie šetrnějšího chování firmy k životnímu prostředí a zda existuje souvislost mezi rozhodováním managementu a případnými pozitivními očekáváním spojenými s šetrnějším přístupem k životnímu prostředí.

To jsou reálně stanovené cíle, k jejichž naplnění se autor musel obeznámit jednak s již provedenými obdobnými studii jinde, jednak získat potřebné podklady a údaje na vybraném vzorku podnikatelských společností působících v České republice.

Práce je rozčleněna do několika částí, které na sebe logicky navazují. Po úvodní kapitole 1, v níž autor mimo jiné obsáhleji objasnil cíle své práce, v kapitole 2 podává přehled současného stavu poznání včetně shrnutí dosud známých a používaných mechanismů a nástrojů k ovlivnění chování firemní sféry. Za klíčovou lze považovat kapitolu 3, ve které autor formuluje hypotézy, které hodlá dále ověřit, aby bylo možné učinit nějaké závěry. V kapitole 4 pak uvádí získané výsledky a v kapitole 5 shrnuje s prezentuje diskusi k ověřovaným hypotézám a svoje závěry.

Použité metody (viz subkap. 1.4) považuji za vhodné a adekvátní vzhledem k potřebám zvoleného tématu a cílům práce.

Poněkud zkratkovitý a nesrozumitelný mi připadá závěr kapitoly 1 (viz str. 7), kde autor zřejmě trochu podceňuje manažery působící v České republice a domnívá se, že jim chybí širší vzdělání či poznatky týkající se problematiky životního prostředí, takže se podle autora rozhodují na základě zkrácených nebo tendenčních mediálních kampaní.

Kapitola 2 je velmi obsáhlá a autor se v ní pokusil o shrnutí základních poznatků a názorů na vztahy mezi lidskou činností a životním prostředím, s četnými odkazy na používané prameny. S touto pasáží bych se rozhodně nechtěla pouštět do polemik, protože s názory jednotlivých autorů, tak jak jsou v práci uváděny, lze či nelze souhlasit, ale sám autor této doktorské disertační práce je nijak nehodnotí a neuzavírá. Vzhledem k cíli práce je otázkou, zda byl vůbec takový obsáhlý přehled třeba, protože souvislost s následujícím dotazníkovým šetřením je u některých teoretických východisek poměrně vzdálená.

Dotazníkové šetření a jeho vyhodnocení pomocí zvolených statistických metod považuji za zdařilé a jeho výsledky zajímavé. Sdílím s autorem jeho názor, že jak na VŠE v Praze, tak zřejmě i na jiných stupních a typech škol, je systematictější vzdělávání týkající se environmentálních problémů nedostatečné. Je možné, že potom některá očekávání či rozhodovací akty managementů firem mohou být nepodložená a intuitivní, případně jiná, než by použili s lepšími znalostmi o dané problematice.

Je však velmi přínosné, že autor takovéto šetření provedl a vyhodnotil, protože jeho poznatky a závěry mohou posloužit nejen jako opora pro některá tvrzení při výuce studentů, ale i v širším kontextu pro jakékoliv rozhodování o směřování podnikatelské sféry v České republice ohledně environmentálních problémů.

Práci doporučuji k obhajobě a považuji za vhodné závěry práce odpovídajícím způsobem publikovat, aby se s nimi mohli seznámit ti, na jejichž práci by měly mít získané poznatky vliv.

V Praze dne 14. 11. 2007

Doc. Ing. Alena Hadrabová, CSc.
Katedra ekonomiky životního prostředí VŠE v Praze